

A85/15

3 april 1985

ZESDE GESPREKSRONDE IN SINO-SOVJETOVERLEG VAN START

Een nieuwe ronde, de zesde in het overleg tussen de Sovjet-Unie en China om te komen tot normalisering van de wederzijdse betrekkingen, gaat binnenkort beginnen in Moskou. Recente ontwikkelingen, met name rond de machtswisseling in het Kremlin kortgeleden, hebben tot een verdere verbetering van de sfeer tussen Moskou en Peking aanleiding gegeven. Desondanks valt niet te voorzien dat aan de voorwaarden die China aan de Sovjetbuitenlandse politiek stelt tegemoetgekomen gaat worden, zodat wederom slechts kan worden gerekend op enige uitbreiding en intensivering van bilaterale contacten en uitwisselingen.

ZESDE GESPREKSRONDE IN SINO-SOVJETOVERLEG VAN START

Op 9 april a.s. zal in Moskou de zesde bijeenkomst aanvangen in het kader van de besprekingen tussen de Sovjet-Unie en de Volksrepubliek China, welke moeten leiden tot een normalisering van de wederzijdse betrekkingen. Het overleg is in oktober 1982 in Peking van start gegaan en heeft sedertdien twee maal per jaar, in afwisselend een van de beide hoofdsteden, een vervolg gekregen. De laatste keer was dat weer in China van 18 tot 28 oktober jl.

Het is de opzet van de op het niveau van vice-minister van Buitenlandse Zaken gevoerde consultaties om te komen tot beëindiging van de uit de beginjaren '60 daterende geschillen.*

Een evaluatie van de vorige vijf gespreksronden kan niet veel meer opleveren dan de constatering dat slechts van marginale blijken van toenadering sprake is. Inderdaad werd vooruitgang geboekt op het gebied van de handel en is er onmiskenbaar schot gekomen in het uitwisselen van wetenschappelijke, culturele en sportdelegaties. Maar in politiek opzicht is nog altijd het drietal Chinese bezwaren tegen achtereenvolgens het Sovjetoptreden in Afghanistan, Moskou's steun voor de Vietnamese bezetting van Kampuchea en de stationering van Rode Legereenheden langs China's noordgrens, een schier onoverkomelijk obstakel. Daarnaast lijkt het Kremlin zorgvuldig afstand te bewaren bij de beoordeling van de "tweede revolutie" in de Volksrepubliek : de nationale modernisering. Op grond van sommige artikelen in de Sovjetpers, die stelden dat in het huidige China "het objectieve karakter van de algemene wetten van socialistische opbouw vaak veronachtzaamd wordt", is op het vlak van de ideologische relatie tussen beide mogendheden een echte toenadering evenmin te verwachten.

Dat er, ondanks het ontbreken van wezenlijke vooruitgang tijdens de vijf voorgaande ontmoetingen, nu - ten aanzien van de komende zesde - er optimisme heerst in sommige waarnemerskringen, vindt zijn oorsprong in recente gebeurtenissen.

In december jl. bracht Sovjetvicepremier Ivan ARKHIPOV een officieel bezoek aan de Volksrepubliek, als hoogste representant van Moskou sinds lange tijd en nadat de oorspronkelijk voor mei 1984 voorziene reis om vage redenen al eens was uitgesteld. (Naar wordt aangenomen omdat de Sovjets wilden voorkomen dat het gebaar zou worden overschaduwd door het korte tijd later gepland Chinabezoek van VS-president REAGAN).

De hartelijke sfeer waarin ARKHIPOV's China-tour verliep zou echter nog overtroffen worden door de wijze waarop Moskou en Peking elkaar tegemoettraden bij het protocol rond het overlijden op 10 maart jl. van Sovjetpresident Konstantin CHERNENKO en de opvolging door Mikhail GORBACHOV.

*De huidige gesprekkencyclus was in feite in de plaats gekomen van de serie onderhandelingen over vervanging van het eenzijdig door Peking opgezegde Sino-Sovjetverdrag van Vriendschap- en Samenwerking (van 1950). Die onderhandelingen waren na Moskou's interventie in Afghanistan, in december 1979, niet meer hervat.

Pekings condoleantieboodschappen en beschrijvingen van de overledene waren warmer van toon dan een jaar geleden bij de dood van Yuri ANDROPOV of ten tijde van die van Leonid BREZHNEV. Bovendien liet de Chinese afgevaardigde op CHERNENKO's uitvaart, de vice-premier Li Peng, geen gelgenheid onbenut om te wijzen op het grote belang van Verbeterde Sino-Sovjetbetrekkingen. Een gedachte die ook met grote nadruk onder woorden werd gebracht in de inauguratietoespraak van de nieuwe CPSU-leider GORBACHOV. Dat laatstgenoemde zich door Peking met zijn benoeming tot CPSU secretaris-generaal gefeliciteerd zag was, omdat het louter een partijaangelegenheid betrof, een nieuwe ontwikkeling. Blijkens de eerste commentaren in de Chinese partijpers verwacht men van GORBACHOV - een enkele keer reeds "kameraad" genoemd en op voorhand geprezen om zijn "nieuwe werkstijl van snel en krachtig optreden" - impulsen die een echte toenadering binnen bereik kunnen brengen.

Niettegenstaande de positieve signalen en optimistische geluiden in de opmaat tot het aanstaande treffen is moeilijk te voorspellen of, en zo ja, waar het tijdens het Sino-Sovjetoverleg eventueel tot een doorbraak zou kunnen komen. Ondanks een merkbare afzwakking van de Chinese polemiek tegen Moskou's Afghanistanpolitiek, Vietnam-steun en troepenstationering verandert er niets aan de betekenis van die issues voor een uiteindelijke toenadering. Sovjetconcessies met betrekking tot Afghanistan zijn vooralsnog ondenkbaar. Ontzegging door het Kremlin van steun aan Hanoi is niet alleen onlogisch omdat het definitieve einde van het Kampucheaanse verzet thans duidelijk in zicht is gekomen, maar ook aangezien Moskou voortdurend blijkt rekening te willen houden met de kleinste Vietnamese gevoeligheden. (Zo werd bijvoorbeeld ARKHIPOV's bezoek aan China subtiel gebalanceerd door een Sovjetdelegatie die naar Hanoi toog). De aan China's noordgrens opgestelde Rode Legermacht tenslotte lijkt dan wel te kunnen worden gereduceerd, anderzijds is het toch zeer de vraag of dat mogelijk is zonder problemen met Mongolie, of met Vietnam dat de aanwezigheid van die legers ongetwijfeld ziet als een rem op het Chinese voornemen om nog eens (zoals in 1979) "een lesje uit te delen" als represaille voor Hanoi's acties in Kampuchea.